

Ὁ ποιητής καὶ ἡ ὀπτική γωνία του. Ἡ φύσις καὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν μεταβάλλονται ποτέ. Ὁ οὐρανὸς ἦτο διὰ τὸν θεώμενον ὀφθαλμὸν γαλανός, πολὺ πρὸ τοῦ νὰ εὕρῃ ἡ ἀνθρωπίνη γλῶσσα τὴν σημαντικὴν τοῦ χρώματος τούτου λέξιν. Καὶ ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ ἐκρατοῦντο ἐνηγκαλισμένοι ἐν τῷ φιλήματι πολὺ πρὶν ἢ τὸ στόμα δυνήθῃ νὰ προφέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ ἔρωτος.

Τοῦ ἔρωτος τὸ βέλος εἶχεν ἤδη πλῆξει μυριάδας ἀνθρώπων, ὅτε ὁ μικρὸς τοξότης αὐτὸς ἐξωπλισμένος ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ διανοομένου ποιητοῦ.

Καὶ τὸ ρόπαλον τοῦ Κάιν, ὅπερ συνέτριψε τὸν κρόταφον τοῦ Ἀβελ, ἦτο τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ μίσους, ὅπερ ἔκτοτε ἐν τῷ ἀγῶνι πρὸς τὸν ἔρωτα κυβερνᾷ καὶ διαπλάσσει τὸν κόσμον.

Φῶς καὶ σκία, χρώματα καὶ τόνοι, ὄρμαι καὶ πάθη ἐκίνουν τὴν αἰσθανομένην συνείδησιν ἐν ἡδονῇ καὶ ἐν ἀλγεί, πρὶν ἢ μονιμοποιηθῶσι καὶ χαρακτηρισθῶσι ὑπὸ τοῦ λόγου, ὅστις χιλιετηρίδας ὅλας μετὰ τὴν ἀπορροὴν αὐτῶν διηγείται καὶ ἀναπαριστᾷ αὐτὰ ζωντανὰ καὶ αἰσθητὰ πρὸ τῶν ὁμμάτων τοῦ ἀκροωμένου. Ἀλλ' ἐν μόνον δὲν ὑπῆρχεν ἄνευ τοῦ λόγου — τὸ διανόημα.

Οὐδεὶς δύναται νὰ διακρίνῃ ἀπ' ἀλλήλων τὰ δύο ταῦτα ἀχώριστα, τὸν λόγον τὸν προφορικὸν ἀπὸ τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου, τὴν λέξιν ἀπὸ τῆς ιδέας. Ποῖος ἐκ τῶν δύο τούτων διδύμων ἀδελφῶν ἐγεννήθη πρῶτος, ἀγνοοῦμεν.

Προφέρεις τοὺς μαγικοὺς φθόγγους, — καὶ ἡ εἰκὼν ἀμέσως, μὲ χαρακτηριστικὰς γραμμὰς ἐσχεδιασμένην, πάντα τὰ χρώματα τῆς ζωῆς περιβεβλημένην, ἱσταται καθαρὰ καὶ εὐκρινὴς ὥς ἡ διὰ τῶν ἰδίων ὁμμάτων ὀφθεῖσα πραγματικότης ἐμπροσθεν ἐκείνου, ὅστις ἀκροᾷται τῶν λόγων σου. Πάλλονται αἱ σκοτεινὰ δεσμίdes τῶν νεύρων ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ σου κατὰ τὸν τοκετὸν τῆς ιδέας — ἀλλ' ὅπως δῆποτε καὶ ἂν συλλάβῃς αὐτήν, ἡ ιδέα αἶμα γεννηθεῖσα προσέλαβεν ἤδη τὴν μορφήν τῆς λέξεως, ἂν δὲ θελήσῃς ν' ἀπεκδόσῃς αὐτήν τοῦ ἐνδύματος τούτου, αὐτὴ ἀμέσως ἀφανίζεται εἰς τὸ μηδὲν ἐξ οὗ προήλθεν.

Αὐτὸ εἶνε τὸ μυστήριον τῆς ποιήσεως.

Ἐκεῖνος, ὅστις πρῶτος ἐξωγράφῃς δι' ἐνάφρων φθόγγων τὴν πραγματικότητα, ἦτο ὁ ὕπατος τῶν ποιητῶν πάντων τῶν αἰώνων. Οὐδεὶς γινώσκει οὐδ' ἐξυμνεῖ τὸ ὄνομα τοῦ οὐδ' ὑποθέτει τὴν ὑπαρξίν του· οὐδεμία ἱστορία φιλολογίας ποιεῖται μνεῖαν αὐτοῦ οὐδὲ τοῦ ἔργου του, ὅπερ εἶνε ἡ μεγίστη τῶν ἐφευρέσεων πάντων τῶν αἰώνων. Καὶ ὅμως πᾶν ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ἐδημιούργησε μέγα καὶ ὑψηλόν, εἶνε ἔργον ἐκείνου, εἶνε δόξα ἐκείνου. Ἄνευ τῆς διὰ φθόγγων ζωγραφίας τῶν πραγμάτων ὁ ἄνθρωπος πίπτει αὐτὸς εἰς τὴν τάξιν τῶν κτηνῶν· πᾶσα γενεὰ θὰ ἤρχιζε τὴν ἐργασίαν τοῦ βίου πάντοτε ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἡ ἀνθρωπότης θὰ εἰργάζετο σισύφειον ἔργον.

Ἡ ποίησις εἶνε ἡ μίτηρ παντὸς πολιτισμοῦ, ἡ εἰκὼν, ὁ φορεὺς τῆς ιδέας, ἡ ιδέα αὐτῇ. Ὁ μὴ ἐκτιμῶν τὴν εἰκόνα ταύτην, ἀγνοεῖ ὅτι καὶ αὐτὸς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκφράζεται μὲ εἰκόνας, ἅς ἡ φαντασία τῶν παναρχαίων προγόνων του ἐγέννησεν ὥς ζωντανὰ ἐκτυπώματα τῆς ζωντανῆς πραγματικότητος. Ὁ βλάξ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ποιεῖται καθ' ἑκάστην ὥραν, χωρὶς νὰ τὸ εἰδεύρῃ, δεξιλοτάτην χρῆσιν τοῦ ἀνεξάντλητου θησαυροῦ τῶν εἰκόνων, ὃν ἐκληροδότησάν αὐτῷ οἱ μεγαλοφρεῖς πρόγονοί του· καὶ ὁ ἀφάνταστος καὶ ἀκαρδὸς ἄνθρωπος τοῦ συμφέροντος καὶ τῶν ψυχρῶν ὑπολογισμῶν δὲν θὰ ἠδύνατο ποτὲ νὰ ἐπιτύχῃ τῶν ἐγωιστικῶν σκοπῶν του, ἂν μὴ μετεχειρίζετο κατὰ πᾶσαν ὥραν τὸν πλουσιώτατον κόσμον τῶν ποιητικῶν εἰκόνων, ἅς αἱ ἄγνωστοι ἐκείναι καὶ ἀνύμνητοι γενεαὶ τῶν παναρχαίων ποιητῶν ἐδημιούργησαν ἐκ τοῦ μηδενός.

Διότι μόνον ἐν τῇ διανοίᾳ ἔχομεν τὸ εἶναι, μόνον ἐν τῇ εἰκόνι τὴν πραγματικότητα. Ὅταν καταστῇ ἡμῖν ἡ λέξις κενὸς φθόγγος, τότε πλεον ἀνήκομεν εἰς τὸν μέγαν σωρὸν τῶν ἀλογίστων ἀνθρώπων. Ἀλλ' ὅταν οἱ ἀνθρώπιοι φθόγγοι ὥς διὰ μαγείας δη-

μιουργῶσι ζωντανὰς καὶ εὐκρινεῖς εἰκόνας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ, τότε κεκτῆμεθα εἰσέτι μέρος τι τοῦ αἰσθητικοῦ καὶ δημιουργικοῦ πλούτου τῶν πρῶτων γλωσσοπλαστῶν, ὁ δὲ ἐν ἡμῖν ἐποφλεγόμενος σπινθὴρ τοῦ Προμηθεὺς θὰ φέρῃ μὲ τὸ πῦρ του νέαν εὐλογίαν καὶ ματηρίαν εἰς μυρίας ἀκατεργάστους καὶ νενεκρωμένας ψυχάς.

Οὐχὶ τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα βλέπομεν καὶ αἰσθανόμεθα, καθιστῶσιν ἡμᾶς ποιητὰς ἢ ἀλογίστους τοῦ βίου ὁδοιπόρους. Ὁ τρόπος καθ' ὃν βλέπομεν, ἡ ὀπτικὴ γωνία ὑφ' ἣν θεώμεθα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου, καθιστᾷ ἡμᾶς ποιητὰς ἢ μπακάληδες. Ἄν κοπρολόγος τις παρατηρῇται ὑπὸ ἑτέρου κοπρολόγου ἢ ὑπὸ ἐνὸς Σαῖζπέρου, αὐτὴ εἶνε ἡ μεγάλη διαφορά. Εἰς ἀμφοτέρους τὰς περιστάσεις ὁ κοπρολόγος μένει κοπρολόγος· ἀλλ' ὁ Σαῖζπέρου ἠδύνατο νὰ μᾶς ἀναγκάσῃ νὰ χύσωμεν δάκρυα διὰ τὴν τύχην τοῦ ταπεινοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου ὥς νὰ ἦτο αὐτάδελφος ἡμῶν.

Αὐτάδελφος ἡμῶν! Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶνε, τὸ ἀπλοῦν μυστήριον τῆς ποιήσεως, ἀπλοῦν καὶ ἀπερίττον ὅπως πᾶν μέγα καὶ ὑψηλόν. Τὸ συνορᾷν τὴν ἀλληλουχίαν πάντων τῶν ὄντων ἐν τῇ πληθύνει καὶ ποικιλίᾳ τῶν ἰδιαιτέρων αὐτῶν ἐκφάνσεων, τὸ διαγιγνώσκειν τὸ γενικὸν ἐν τοῖς μερικοῖς, τὸ ἐνιαῖον ἐν τοῖς ἀντιθέτοις καὶ ὅμως ἀφιέναι πλήρως δικαίωμα ὑπάρξεως εἰς αὐτὰ τὰ μερικὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἀντίθετα, ἀκριβῶς ἐν αὐτῇ τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἰδιαιτέρων αὐτῶν ἐκφάνσεων — τοῦτο εἶνε τὸ ποιητικὸς ὅρᾳν καὶ τὸ ποιητικὸς δημιουργεῖν.

Τὸ διαβλέπειν τὰς αἰτιώδεις σχέσεις τῶν πραγμάτων εἶνε ἡ οὐσία πάσης ποιήσεως, ὅπως καὶ πάσης ἐπιστήμης. Τὸ παριστᾶν φαντάσματα, ἐνφ' οὐδεὶς ἄνθρωπος πλεόν, καὶ πάντων ἥκιστα αὐτὸς ὁ ποιητής, πιστεύει εἰς τὰ φαντάσματα, εἰς ἀνόητον καὶ παιδαριῶδες. Ἀλλ' ἡ παρὰστασις ἀπλοῦ καὶ δεισιδαίμονος γραϊδίου, βλέποντος τοιαῦτα φαντάσματα, δύναται νὰ εἶνε ἐξόχως ποιητικὴ διότι εἶνε — ἀληθής.

Τὶ ἐστὶν ἀλήθεια; Ὁ Πιλάτος δὲν ἦτο ποιητής, διότι ἔκαμε τοιαύτην ἐρώτησιν. Ἡ ἀληθινὴ ποίησις θέλει ἀλήθειαν, οὐδὲν ἄλλο· εἰμὴ ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Ὅστις ἐν τῷ κόσμῳ τοῦφ βλέπει μόνον παληανθρώπους καὶ φαῦλα γύναια, εἶνε ἐκ γενετῆς τυφλός· καὶ μεθ' ὅσης δῆποτε τέχνης καὶ φυσικότητος κατεργάζεται τὰς εἰκόνας του, πάντοτε ὅμως ψευδεταί, διότι παρέχει εἰκόνας ἄνευ φωτός, ἄνευ ἀποχρώσεων, ἄνευ ἀπόψεως. Καὶ ὅστις πάντοτε ζωγραφεῖ αἰσθηματίας κήρυκας τῆς ἀρετῆς καὶ ἔρωτικῶς μυυρίζοντα ἀδάα περιστέρια, ψευδεταί ἐπ' ἰσῆς, ὅσον καὶ ἂν δικαιολογῇται μὲ τοὺς ἀγαθοὺς σκοποὺς του. Διότι ὁ σκοπὸς οὐδέποτε ἀγιάζει τὰ μέσα, ἥκιστα δὲ ἐν τῇ τέχνῃ, ἥτις βδελύσσεται τὸ ψεῦδος.

Ἡ ἀλήθεια εἶνε ἡ ἀγάπη καὶ ὁ ἔλεος, οὐχὶ ἐν τῷ ἀγῶνι τοῦ βίου, ἀλλ' ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ποιητοῦ. Τὸ βυθίζεσθαι εἰς τὰ ὀρώμενα, τὸ αἰσθάνεσθαι ὥς ἴδια τὰ ἀλλότρια πάθη, τὸ συνευφραίνεσθαι καὶ συναλαλάζειν μετὰ τῶν ἀγαλλομένων καὶ τὸ συνδρῆναι καὶ συνοδύρεσθαι μετὰ τῶν ἀλγούντων πλασμάτων — ταῦτα διδάσκουσιν ἡμᾶς νὰ ζωγραφῶμεν τὸν κόσμον, οἷος ἐστίν, ἄνευ ἐξωραϊσμοῦ καὶ ἄνευ κλειστογραφίσεως. Καὶ ὅταν ἀπαξ ἀναπαρηγάγομεν αὐτὸν μὲ λαμπράς τοῦ λόγου εἰκόνας, ἀδιάφορον ἂν ἐλάβομεν ὥς πρὸ τυπὸν ἑνα Ναπολέοντα ἢ ἑνα ἐπαίτην.

Οὕτως ἐξῆλθον καὶ ἐγὼ πρὸς ἀναζήτησιν ἀνθρώπου, ὅπως ὁ Διογένης.

Ἀλλὰ τοῦ κυνικοῦ ὁ φανὸς ἔρριπτε τὸ κυρινωπὸν φῶς τῆς περιρρονήσεως ἐπὶ πᾶν πρόσωπον, καὶ τοῦ θανάτου ἡ πελιδνότης ἀντανεκλάτο ἐκ τῆς ἀνδρείας καὶ εὐχρύμου ζωῆς.

Εἰς τοὺς ἐμοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦναντίον ἀπῆστραψεν ἡ γλυκεῖα λαμπρὸν τῆς ἀγάπης, καὶ ἰδοὺ εὗρον ὅτι ἐξήτουν — τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων...

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ.) Ε. Σ.